

Waraga ya Bölis ma co Kürünsüs ya Dhidha ya Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini ya arigiri ada waraga ya a kadu ma kaniisa ka Kürünsüs anya ma dhabbu ka Yünan mo. Bölis agadünügü eema kadu ka Kürünsüs ana ürüünü unggodho a dhüdhü miini kadu tamma ka Yasu kadhabbu (Tafiini 18). Lakiini ka Bölis kanda ungeene ka Kürünsüs a tagoroo'bo tabbü 'dala ka kadu ma kaniisa ka teene kanna, ikiri ka rigiri waraga ya ma kakki'di tumma no ku'bu.

Ka waraga tiya Bölis, ageema iki a'da atoroko ka kadu ma kaniisa kasümünaana oona ku'bu, aya ta'digineene nja tööje (1 Kürünsüs 1—4). Eelanaga kadu könö kudumma eene ka talinggo eema ya toroko ya afa kadu na taalo kussu Masala no (1 Kürünsüs 5—6). I'i alaana eege ka taneene ma kadu ma kaniisa kaneene nja iiya tanno eene nya, nyuri nja kadu ma 'di tiya iini (1 Kürünsüs 7). Please translate this into Katcha: He gives them advice about living as Christians among people who worship other gods (1 Kürünsüs 8—10). Eema nja eene amang kene tümümü Masala kene kara kene temmi ka 'buugu unggodho. Eema nja eene ma Koronggore ya Insili ya ka amana eema angnga, angnga taganeene afa kadu ma kaniisa. (1 Kürünsüs 10.14). Afada adirina tumma eene kudumma Almasihi afiki'dö ka inde, ussu a'da

Masala mara tanangnga aaga kafe ka 'di afe'de (1 Kürünsüs 15).

Tafara ka Masala nja tamana ta'diila

¹ A'a na Bölis, ya ana eere a'da tafiini ya Yasu Almasihi a tamma ma eedi tiya Masala, a'a narigiri waraga ya nja örre tiya aja Sustanis. ² Nunggu co kadu tanno amma ka Masala no ka anya ma Kürünsüs, na Masala ka anangnga eege ka tinsili ana eere tiya Yasu Almasihi madagümmünü eege kada kadu tanno insili no nja kadu tanno oono ka tümününü eege ka na'buugu 'do ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi, Uugaara yeene nja angnga. ³ A türü nja ta'diila tanno Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi taneene nja aaga.

Tamana ta'diila

⁴ A'a namana ta'diila a Masala turi kudumma a türü tanno oono ka anangnga aaga ana Yasu Almasihi no. ⁵ Aaga tana türü miini ma eema nye'd'de, ka tussu ma eema nja tumma. ⁶ Afa ma tumma tanno Yasu ka tütü kada ka nanggeedi. ⁷ Kudumma ada taalo aaga kütü ka teene a'da taalo tumma ma türü tanno Masala kada katindhigi tö'dö na Uugaara Yasu Almasihi. ⁸ I'i yungngo afa kada dhindho amang kada tidhi oona ku'bu ta'billi a niimö ya toroko ya titaalo kada ka oona ka uuru tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi. ⁹ Masala magümmünü aaga a'da aaga toso ka tugreene nja 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi Uugaara yaaja, Masala oogo madho ka fiini.

Kadu ma kaniisa kasümünü njaana ku'bu

¹⁰ A'a nasaasa aaga nagöre eede ana eere tiya Uugaara tiya aja Yasu Almasiïhi aaga teema tumma ka unggodho aaga tafa tasümünü njaana ku'bu, lakiini aaga ta unggodho aaga nye'd'de kungngo, a tumma naada ta unggodho ka üüdü nja koronggore. ¹¹ Nagöre eede, kadu ma 'di tiya Kalwa tiya ka tadünügü tumma ma aaga a'a, a'da tagoroo'bo kungngo ada ka söödö. ¹² A'a nasaasa tiki a'da ömö'di könö ana kada iki a'da, "A'a nuurna Bölis," aya tiki a'da, "A'a nuurna Apölös," aya tiki, "A'a nuurna Bütürs," aya tiki, "A'a nuurna Almasiïhi." ¹³ Almasiïhi 'dee asümünü njaana ku'bu? Bölis 'dee kabünnü kadu i'i ka salii'bi ka üüdü ma aaga? Alla kakambeesedene aaga ana eere tiya Bölis? ¹⁴ Nanangnga a'a ta'diila a Masala kudumma eede taalo a'a nakambeese ömö'di ana kada illi Krisbus nja Kayos. ¹⁵ Taalo ömö'di könö ara tiki a'da aaga kakambeesedene ana eere tiya eede. ¹⁶ (Ii, a'a nakambeese kadu ma 'di tiya Istifanüüs afe'de, na a'a taalo nagüügi tumma eede ka takambeese ömö'di könö afe'de.) ¹⁷ Kudumma Almasiïhi taalo agürünü a'a ka öö'dö tambeese, lakiini nöö'dö talaana kadu ka tumma ma İnjiili, taalo a tumma ma ta'dara ma tadü'd'dü ii'di salii'bi ya Almasiïhi ta niimö ün'dügüngngö.

Almasiïhi a türü nja ta'dara ma Masala

¹⁸ Kudumma tumma ma salii'bi ka kadu tanno aama no taa'baga, lakiini angnga tanno oolonadene a türü ma Masala eege kamiini. ¹⁹ Kudumma sorne ka tiki, "Ara a'a taga'da ta'dara na kadu tanno a'dara no,

naga'da ta'dara ma kadu tanno ussu eema no."

²⁰ Ömö'di ya a'dara ya iye? Ömö'di ya ussu eema ya iye? Ömö'di ma tindinaana tumma ma 'bitingngö ya iye? Taalo Masala manangnga ta'dara ma 'bühülü kada nagaaga? ²¹ Kara tussu Masala a ta'dara, Masala masaasa kadu koolonadene ka tam'baga ma teema tumma ma İnjili. ²² Kudumma Yahüüdü kasaasa türü ma tale'bele eema, a kadu ma Yünan tasaasa tussu eema, ²³ lakiini unngo keema tumma ma Almasihi tiya abünnünja ka salii'bi ya, a tumma ma takara ka Yahüüdü kidha a tam'baga a kadu ma Yünan. ²⁴ Lakiini Yahüüdü nja kadu ma Yünan na Masala ka tagümmünü eege no, Almasihi a türü nja ta'dara tanno Masala. ²⁵ Taa'baga na Masala ka kii'bi ta'dara ma ömö'di, a tagi'di na Masala ka kii'bi türü ma ömö'di.

²⁶ Nagöre eede, aaga kiiği ya ada ka tagümmünüdene ya. Taalo kadu in'dili ana kada kaga'dara a tussu eema ta ömö'di, taalo kadu kadhabbu kagaana türü, taalo kadu kadhabbu kageenedene ndama kadu tanno iifi ka anya.

²⁷ Lakiini Masala magesse eema ya nagaaga ma 'bühülü ma tamana modolo ka kadu tanno afara ka ta'dara no ka oona, Masala tagesse kadu ma 'bühülü na ki'di no, ma tamana modolo ka kadu tanno ana türü no ka oona. ²⁸ Masala magesse kadu na midhidene ka 'bühülü no, nja tanno a kadu kaanu kene no, nja tanno kadu taalo kümmünü eege kada dhorro no, amang

kono taga'da eema ya kadu ka tümmöönö kada eema dhorro ya. ²⁹ Amang ka ömö'di tafa ta'diniga oona niini coo'do kidha ma Masala. ³⁰ Kudumma türü noono asa aaga ta kadu tanno Yasu Almasihi, i'i ya tussu eema na Masala a ta'diila a tinsili miini nja toolona. ³¹ Afa ma sorne ma Masala ka tiki, "Ömö'di ya abbü 'danïisö ya fa kini abbü 'danïisö a Uugaara."

2

¹ A kede ka öö'dö kada nagöre eede, taalo a'a nagöö'dö a tumma tanno adhabbu nja tumma ma ta'dara ma teemaga tumma ma Masala na küdhü no co aaga. ² Taalo a'a nümmü tumma ma tussu niimö öccö kede ka taganeene nja aaga illi Yasu Almasihi ya abünnünja ka salii'bi ya. ³ Nö'dö a'a kada ka tagi'di nari'ba na'deedene ka oona. ⁴ A tumma neede nja talaana tanno eede taalo ka tumma ma ta'dara nja tumma ta'bunu kadu kide, lakiini a talaala ma türü tanno Koronggore. ⁵ Amang kada tamma ka Masala tanno ada taalo tumma ma ta'dara ma tadü'd'dü, lakiini a türü ma Masala.

Ta'dara na Masala

⁶ Ungngo 'do keema ungnö tumma ma ta'dara ka kadu tanno ussu eema no ka söödö, lakiini taalo ta'dara ma ürüünü tiya ma naguugaara ma ürüünü tiya ara titaalo ya. ⁷ Lakiini ungnö keema ta'dara na Masala na küdhü no, ta'dara na kaküdhü tafinni ma 'billi na Masala ka takindinaana ku'bu ma 'billi ma türü tanno aja. ⁸ Taalo naguugaara ma nagürüünü tiya kussu,

kene ka tussu taalo kara takabünnü Uugaara ya idhindhî ya ka salii'bi. ⁹ Lakiini afa ma sorne ka tiki,

“Nüimö ya ööye ka titaalo ijöögö

a neeso taalo kaföönyö ya, taalo eedi ma tussu

a tadü'd'dü taalo ussu Masala

makindinaana ka kadu tanno kasaasa oogo no ku'bu.”

¹⁰ Lakiini Masala mala angnga a Koronggore tiya oono, kudumma a Koronggore awwa eema nye'd'de kadara co eedi tiya Masala. ¹¹ Mada i'i ya ussu eedi ya tadü'd'dü nggeege, illi koronggore ya tadü'd'dü. Taalo ömö'di öccö ma tussu eedi ya Masala illi Koronggore ya Masala. ¹² Taalo angnga ka'duga koronggore ma 'büdhülü tiya, lakiini ka'duga angnga Koronggore ya Masala ka kürünü i'i ya, amang kaja tussu eema ya Masala ka anangnga angnga ya a'da taalo faana kide. ¹³ Ungngo taalo keema tumma ma talaana ma ta'dara ma kadü'd'dü, lakiini tumma ma talaana na Koronggore tiya In-sili ya, ungngo tadünnü tumma ma timin'da ma Koronggore ka tumma ma koronggore. ¹⁴ Ömö'di ya taalo ana koronggore ya, taalo atamma ka tumma tanno Koronggore ma Masala, kudumma iini ka tümmöönö kada taa'baga, taalo ara tambaanya tussu eege, kudumma eene kada tumma tanno koronggore. ¹⁵ Lakiini ömö'di ma koronggore ka oona ya, i'i yungngo a tümmü kadu ka eema nye'd'de, lakiini i'i ka eyi tiya iini taalo ömö'di ma tümmü i'i. ¹⁶ Sorne iki,

“Mada i'i yungngo ussu üüdü ya Uugaara
ma talaana i'i?”
Lakiini түmmü üüdü na Almasiihi kungngo aja.

3

Kadu ma linggo na Masala

¹ Lakiini nagöre eede, taalo a'a nara tam-
baanya teema nja aaga kada kadu ma nagorong-
gore, lakiini kada tadü'd'dü nja laala tiya id-
hiidhi ya ka Almasiihi. ² Namana a'a siiga
aaga taalo kuri ya kidhö ya, kudumma ada
taalo kakam'baanya kuri miini, a 'bitingngö
taalo aaga kam'baanya. ³ Kaleefe aaga ta kadu
ma 'bühülü, aaga takirimi nja tanu oona ka
oona nja tasümünü njaana ku'bu tanno kadu
ka söödö, taalo aaga ka kadu ma 'bühülü?
Aaga taalo kaneene taneene ma kadü'd'dü? ⁴ Ka
ömö'di töccö ana kada ka tiki a'da, “A'a tuurna
Bölis,” aya tiki, “A'a tuurna Apölös,” taalo aaga
ka kadu ün'dügüngngö?

⁵ Mada i'i yungngo Apölös? A mada i'i
yungngo a Bölis? Kadu ma linggo no nangnga
aaga ka түmmü tumma ma Masala eege kamiini
afa ma Uugaara ka tasümünaana linggo eene
ku'bu. ⁶ A'a nakodho oogo, Apölös tagünü 'biidi
kide, lakiini Masala oogo mungngo minggiraana.
⁷ Ömö'di ya akodho oogo ya nja tiya agünü 'biidi
kide ya taalo a nümö, Masala oogo minggiraana.
⁸ Ömö'di ya akodho oogo ya nja tiya agünü
'biidi kide ya ka unggodho, lakiini eege kama
faana ma dhügürü tiya eene. ⁹ Ungngo kosso ka

linggo nja Masala, aaga ka siga tanno Masala nja tarü'böönö tanno oono.

¹⁰ Afa ma türü tanna Masala ka anangnga no kungngo nagesse a'a kadese ku'bu kada, tatürü'böönö ya ussu ka arü'böönö ya, ömö'di öccö tarü'bünü kide afe'de, lakiini fa ka ömö'di könö iiröönö ara tarü'böönö nya? ¹¹ Taalo ömö'di ma tambaanya tanangnga kadese ku'bu illi ömö'di ya illi ka anangnga ku'bu ya illi Yasu Almasihi. ¹² Lakiini üürü ömö'di ara tarü'bünü ka kadese tanno ana dahaba nja fudda nja nduguri nja kee'di nja ooyo nja kaforo. ¹³ Ara linggo niini saga tussu adene, kudumma uuru kara sa köö'dö ana eege ka töyeene kara sa köö'dö ana issi, issi saga tiiri ta'diila ma linggo tanno ömö'di. ¹⁴ Üürü tarü'böönö niini ka talinggo no kütü ya, i'i ara ta'duga talingnge niini. ¹⁵ A ömö'di ya linggo tanno iini ka talinggo no ka tafinne, taalo ara taluna faana yiini, lakiini i'i ara toolonadene afa miini ka tigaala ka issi kungngo.

¹⁶ Aaga ka eyi tiya ada taalo kussu a'da aaga ka la ma Masala, a Koronggore ya Masala ungngo ada ka oona? ¹⁷ Ömö'di ya aga'da la ma Masala ya, ara Masala taga'da i'i, kudumma la ma Masala ka tinsili, aaga ka eyi tiya ada la ma Masala aaga kungngo ka la ma Masala tiya miini ya.

¹⁸ Aaga fa tiisini nanggeyi naada. Ömö'di öccö kara tümmü eyi yiini ka ta'dara ka 'büdhülü tiya, fa kini a'baga amang kini ta'dara. ¹⁹ Kudumma ta'dara ma 'büdhülü tiya a taa'baga a Masala, kudumma sorne ka tiki,

“Masala mümmü kadu na 'dara no ana ünggü tammo eene.”

²⁰ Iki sorne afe'de, “Uugaara ussu nanggeedi na kadu tanno 'dara no, ka tumma ün'dügünggö.”

²¹ Ömö'di tafa tabbü 'danüüsö ana ömö'di, kudumma eema nye'd'de ata yaada. ²² Bölis üürü Apölös üürü Bütrüs üürü 'büdhülü üürü tefe ka 'di üürü inde nja iini ka tema ma 'bitingngö nja tiya ungunu tö'dö ya, eema ya nye'd'de yaada, ²³ lakiini aaga ka kadu tanno Almasihi, Almasihi i'i ya Masala.

4

Kadafüni na Almasihi

¹ Fa ka kadu kümmü angnga kada kadu ma linggo tanno Almasihi, ungnö kungngö kümmü tumma na Masala na dhorro na küdhü no ungnö tafa kide. ² Nüümö ya asaasadene ka kadu tanno ümmü tumma na Almasihi dhorro a'da kaduna ömö'di ya afa ka eema dhorro ya. ³ Taalo agu'du a'a ka oona 'do a'da aaga kara tümmü a'a, üürü kadu ma 'büdhülü könö kara tümmü a'a, dhorro taalo a'a nara tümmü eyi yeede. ⁴ Taalo eedi yeede a'doore ma nüümö, lakiini taalo a'a nara tiki a'da ninsili a'a, kudumma Uugaara ogo mungngö mara tümmü a'a. ⁵ Nggeege aaga fa tapügü tumma ka ömö'di ka oona a'da küfürü uuru miini tö'dö, aaga öödhü ara Uugaara ka öö'dö. Ara sa köö'dö a nüümö tiya küdhü ka 'buugu tiya lüllü ya öö'dö iini ka töyeene adhere

tumma ma nanggeedi tanno kadu ko'do. Ka uuru tanno miini no ara ömö'di saga a'duga tafünügünja ko'do niini ndama Masala.

⁶ Nagöre eede, nanangnga a'a eyi yeede ka linggo tanno, a'a nja Apölös kudumma aaga, amang kada tussu teema tumma miini, “Aaga fa takiki iye co ku'b'ba aaga tadheedhe ka tumma tanno ka sorne no ko'do.” Ömö'di könö tafa tabbü 'danüisö ana ömö'di könö, ara aaga kafa ka könö. ⁷ Mada i'i yungngo anangnga o'o ka tambanjaana ku'bu nja kadu? Taalo Masala oogo mungngo manangnga eema ya o'o nye'd'de? Aminna agu o'o nabbü 'danüisö afa taalo o'o na'duga adha?

⁸ Asa aaga tüüsü, aaga tana eema, asa aaga ta naguugaara, aaga tafa kidi, kasaasa ungnö a'da aaga ta naguugaara dhorro amang kidi toso ka tauugaara nja aaga. ⁹ Niji a'a a'da Masala manangnga ungnö kada kadafüini tanno ka kadu keere afa maaja ka tümününja ka inde 'büini kungngo, kudumma iidi ka tümünü eyi yüidi ka kadu ma modolo ku'bu nja kadhangga nja kadu. ¹⁰ Kanagaaga ungnö ka üüdü ma Almasihi, aaga ta'dara ka Almasihi, ungnö tagi'di aaga tana türü. Kadu kindhigi aaga ko'do, kadaana ungnö kalama. ¹¹ Ta'bitingngö aleefe iire tagu ungnö nja tenege, en'di titaalo kidi ka oona, ungnö tabbü adene, a nöö'di titaalo kidi ma tanna kide. ¹² Ungnö tadhügürü a linggo ana iisine tanno iidi. A kadu talinggo ungnö, ungnö tanangnga baraka eene, illi ungnö kütü ka tambaanya a tidhi oona ku'bu. ¹³ Kamidhi

ungngo illi ungnge ka ki'döönö, ungnge tafeene nja kadu tanno nyoro ka 'büdhülü, a kadu ma 'büdhülü tanu kidi.

¹⁴ Taalo a'a narigiri tumma no a'da nangnga modolo kagu aaga, lakiini a'a nalaana aaga kada laala tiya eede ka asaasa eege ya. ¹⁵ Üürü katakana kungngo ada kö'dö na alif kada'baaga ka Almasihi, taalo kupupa naada kadhabbu ka Almasihi Yasu, a tumma ma İnjilli tanno eede kö'dö iini aaga no. ¹⁶ I'i yungngo eede ka asaasa a'da aaga takinya a'a. ¹⁷ Tumma no eege kungngo eede ka kürünü Timosaws, kada 'bii'bala tiya eede ka asaasa i'i dhorro ya kidha ma Uugaara. I'i yungngo ara tadirina linggo neede nja taneene tanno eede aaga ka Almasihi, afa ma tiya eede ka talaana kadu ka nakaniisa ka na'buugu koona nye'd'de kungngo. ¹⁸ Kadu könö ana kada ka'diniga oona coo'do, kudumma eene kiki kide a'da taalo a'a nara tö'dö kada. ¹⁹ Lakiini ara a'a tö'dö kada kannaa areere ka Uugaara ka niisö, ara a'a tö'dö tussu niimö ya nagaaga tanno 'dinigi oona coo'do kadeema no, lakiini nasaasa a'a tussu türü neene. ²⁰ Lakiini tauugaara na Masala taalo a tumma lakiini a türü. ²¹ Öjö i'i yungngo ada kasaasa? Nöö'dö kada a tama'daka alla a koronggore ma tasaasa nja ta'diila?

5

Temelö

¹ Tumma ka nyala ku'bu 'do a'da temelö kungngo ada ka söödö, temelö afa ma tanno kitaalo ka kadu na taalo kussu Masala no, ömö'di

könö afüngngö nja aka tammo pupa tiya iini. ² Aaga tütü kabbü na'dugiisine aaga ta'diniga oona coo'do! Taalo a'diila ada kara tafara amang kada tasoro ömö'di ya alinggo eema afa ma tiya kada ka söödö? ³ Salla a'a saga titaalo a tuu'da, lakiini a'a nungngo ada ka söödö a koronggore nagümmü a'a ömö'di ya kalinggo tumma no afa a'a nungngo kada ka söödö. ⁴ Kada kara temmi, a'a tanna kada ka söödö a koronggore ana eere tiya Uugaara Yasu a'a taneene nja aaga a koronggore nja türü tanno Uugaara tiya aja Yasu kungngo aja. ⁵ Aaga ümmünü ömö'di ya a Ebliisi, amang ka tuu'da tanno iini taama, a koronggore yiini toolonadene ka uuru tanno Uugaara. ⁶ Tabbü na'dugiisine naada taalo ka'diila, taalo aaga kussu a'da 'bandigüidi ara tanangnga elö ka tüüfü nye'd'de kungngo? ⁷ Aaga dhifigi tigüidi ma illi mo co, amang kada ta kadu tanno issi nja tanno insili no a'da taalo tigüidi kide, afa ma aaga 'bitingngö. Kudumma Almasihi i'i ya dhünggü ma Taanyara ma Tada'da, agatendhe ka üüdü ma angnga. ⁸ Kada afa ka taanyara, lakiini taalo a tigüidi tanno illi mo, ma toroko nja tam'baga, lakiini a tefe ka 'di tammo issi no, ya a'diila nja timin'da.

⁹ Narigiri ada a'a aaga ka waraga tiya eede, a'da aaga tafa taneene nja kadu tanno atemelö no. ¹⁰ Taalo a'a niki a'da kadu ma 'büdhülü tiya na katemelö no allogo no, kanyoro, kanyooro, alla kümmü eema ma namasala. Üürü nggeege ara aaga tagöö'dö kürö ndama kadu ma 'büdhülü. ¹¹ Lakiini 'bitingngö a'a narigiri waraga aaga a'da aaga tafa taneene nja ömö'di

tiya iki a'da i'i ya örre, assa ka füngngö ana iiya alinggo eema ya toroko ya nja tiya ümmü eema ma namasala ya nja teelaana ma kadu nja take ka ngeeli nja tiya anyooro ya, ömö'di afa ma tiya miini ya aaga fa temmi nja iini ma tagu eema.

¹² Taalo a'a nama tümmü kadu na taalo kama kaniisa no? Taalo aaga kungngo kara tümmü kadu na ka teene miini no? ¹³ Kudumma kadu tanno kürö miini no, ara Masala tümmü eege, “Aaga asoro ömö'di ya toroko ya kada ka söödö.”

6

Tasigi kadu ma kaniisa

¹ Üürü niimö ungnö ömö'di tökönö ana kada nja tööje ara tana rüsü ma co tasigi i'i kidha ma kadu tanno taalo kussu Masala no nya, lakiini i'i adha ya ara co tasigi kidha ma kadu tanno insili no? ² Taalo aaga kussu a'da kadu na insili no eege kungngo kara tümmü kadu ma 'büdhülü? A kada kara tümmü kadu ma 'büdhülü 'dee, taalo aaga kara tambaanya tümmü niimö ya dhilli ya? ³ Taalo aaga kussu a'da ara angnga tahükümü kadhangga? Üürü ara angnga tahükümü kadhangga dee, ara angnga tagambaanya ma tahükümü eema ma 'büdhülü tiya. ⁴ Üürü tumma kungngo ada ka söödö ma eema afa ma tiya, aaga emmi nja kadu ma kaniisa salla na kadu ka titaalo kümmü eege ka ta'dara no ka kaniisa no. ⁵ A'a nadirina tumma no aaga amang ka modolo tagu aaga. Taalo ömö'di ya 'dara ya ka tambaanya

tindinaana tumma ka kadu ku'bu kada nagöre?
⁶ Lakiini agala ömö'di ka 'duga örre yiini aco tasigi i'i kidha ma kadu tanno taalo kamma ka Masala no.

⁷ Tumma dhorro aaga tasigi ajeene ka nanggeyi tanno ada, afeene afa aaga ka ki'di 'do taalo a'diila ada katidhi oona ku'bu ka tüüninja ku'bu. A'diila ada kara tamma kada nyoorodene? ⁸ Lakiini aaga ka eyi tiya ada kagala aaga ka tüüni ada kadu naada ku'bu, aaga tanyooro nagöre naada.

⁹ Taalo aaga kussu a'da kadu na üüni ada aaga ku'bu no taalo kara takarna ka tauugaara ma Masala? Aaga fa tüüsini nanggeyi naada, alla ka temelö nja kadu tanno ümmü masala ma 'büdhülü no nja kadu tanno oroko no nja nagiide tanno temelö no, nja nageldo, ¹⁰ alla kanyooro no nja tanno allogo no nja tanno ake ka ngeeli no nja tanno eela kadu no nja tanno arumuru eema ka kadu no, taalo kara co ka tauugaara tanno Masala. ¹¹ Kadu könö ana kada kütü kafeene nggeege, lakiini aaga katanggala, aaga tinsili eema ya titaalo ada ka oona ana eere ma Uugaara Yasu Almasihi, a Koronggore ma Masala tammo aja.

Temelö na toroko no

¹² "Eema nye'd'de a'diila nja a'a," lakiini taalo eema nye'd'de adho ka fiini. "Eema nye'd'de a'diila ana a'a," lakiini taalo a'a nara tafa ka niimö üüni tadasaga ana a'a. ¹³ "Kuri ama eedi, eedi ama kuri," lakiini Masala oogo mungngo mara taga'da eege in'dili kudumma tuu'da taalo kama ma eema ya toroko ya, lakiini eege ama

Uugaara, Uugaara ama tuu'da. ¹⁴ A Masala oogo mungngo manangnga Uugaara ka fiki'dö ka inde, mara tanangnga angnga ka fiki'dö tekere a türü tanno oono. ¹⁵ Taalo aaga kussu a'da tuu'da naada ka unggodho nja Almasihi? 'Bitingngö 'dee ara a'a ta'duga tuu'da na Almasi-
ihi nanangnga ka aka tammo temelö mo? Taalo ata'diila! ¹⁶ Alla taalo aaga kussu a'da ömö'di ya atarefe nja madatemelö ya, a tuu'da neene ta unggodho? Sorne iki, "A kadu tanno eera no, ara tuu'da neene ta unggodho." ¹⁷ A ömö'di ya ara tamma'da ka Uugaara ya, a koronggore yiini ta unggodho nja tiya iini.

¹⁸ Aaga arünö ka temelö na toroko no koono. Kudumma tatoroko tanno ömö'di ka talinggo no, kungngo kürö ma tuu'da, lakiini ömö'di ya afüngngö nja aka a nyooro ya i'i agüüni ada tatoroko ka tuu'da tanno iini. ¹⁹ Taalo aaga kussu a'da tuu'da naada eege ka la ma Koronggore tiya Insili ya anna kada ka oona, yaada ka'duga ka Masala? A tuu'da naada no taalo ka ma eyi tiya ada unggodho aaga. ²⁰ Oogo mungngo mana aaga mafaana, aaga indhigi Masala ko'do ka tuu'da tanno ada.

7

Tarna

¹ A tumma nüüdü ka tunggu waraga a'a miini no, a'diila a ömö'di afa tarna. ² Lakiini kudumma füngngö kadhoonyo ün'dügüngngö, fa ka ömö'di arna aka miini, aka tarna nyori yoono. ³ A nyori tamana eema aka tammo iini

yoono ka asaasa ya, aka tamana eema ya nyori ka asaasa ya iini. ⁴ Tuu'da na aka na nyori eege kamiini, a nyori tekere tuu'da niini na aka tammo iini. ⁵ Ömö'di tafa ta'dükü tuu'da niini a tööje illi ada kara timi'di tumma ma uuru töccö, amang kada töödhä ka teema nja Masala aaga sa ka tapadaga ka taneene ma tanyori afe'de kudumma Ebliisi ara tanggaaga tüsini aaga kudumma ada ka titaalo kümme nanggeyi naada ma tidhi oona ku'bu. ⁶ A'a nadirina tumma no aaga, lakiini taalo a'a na'buna aaga kide, lakiini ka teemaana kide. ⁷ Nasaasa a'a kadu nye'd'de a'da ka tafeene afa a'a, lakiini Masala masümünaana eema ka kadu ku'bu kambanjaana ku'bu, ömö'di könö tafiigi kungngo aya tafiigi kungngo.

⁸ A'a niki a kadu tanno taalo karna no nja iiya ma nagüüme, a'diila nggeege eene kara tütü afa ma a'a kungngo. ⁹ Lakiini üürü eege taalo kambaanya tümme nanggeyi neene ya, fa kene karna kudumma tarna ka'diila ka tagii'bi tagu'du ajeene atemelö.

¹⁰ A kadu na arna no ara a'a tiki eene, taalo ndama a'a lakiini Uugaara miki a'da, aka tafa tadheene nja nyori tiya oono. ¹¹ Üürü madheene nja iini, mütü mafa tarnadene üürü masaasa mapadaga ka nyori tiya oono. A nyori tafa tadheene nja aka tammo iini.

¹² A türeene ma kadu, ara a'a tiki eene, a'a taalo na Uugaara, üürü örre ma angnga ana aka, aka taalo mümmü tumma ma kaniisa, masa ka asaasa taneene nja iini, afa tapa kono. ¹³ Üürü aka ma kaniisa mana nyori taalo ümmü tumma

ma kaniisa, assa ka asaasa taneene nja oono mafa tadheene nja iini. ¹⁴ Nyori ya taalo amma ka kaniisa ya, insili ka aka tammo iini, aka mitaalo mamma ka kaniisa mo, minsili ka nyori tiya oono, üürü taalo nggeege a laala yeene tanyoro a'da kinsili. ¹⁵ Üürü ömö'di ya taalo amma ka kaniisa assa asaasa tadheene nja tööje ya, fa kini adheene ka tumma örre nja ñnye taalo nñimö ma timi'di eege ka oona, lakiini Masala oogo mungngo magümmünü aaga a'da aaga taneene a ta'diila. ¹⁶ Nussu o'o nya a'da ara o'o na aka tammo amma ka Masala mo a'da ara o'o toolona nyori yüüdü? Ömö'di ya amma ka Masala nussu o'o nya a'da ara o'o toolona aka müüdü mitaalo mamma ka Masala mo?

¹⁷ Nggeege fa ka ömö'di aneene taneene na Masala ka tagümmünü i'i iini no, tumma no eege kungngo eede ka talaana kadu iini ka nakaniisa nye'd'de kungngo. ¹⁸ Ömö'di ya Masala ka tagümmünü i'i a'da atendhe ya afa tatendhe afe'de. Ömö'di ya taalo aga tendhe a'da magümmünü Masala i'i ya, afa tatendhe. ¹⁹ Tatendhe taalo ka nñimö, a titaalo ka tendhe taalo ka nñimö. Tümmü tumma na Masala eege kungngo kasaasadene. ²⁰ Fa ka ömö'di ütü ka taneene taneene na Masala ka tagümmünü i'i iini no. ²¹ Üürü naga tasaga o'o ka uuru tanno üdü ka tagümmünüdene no fa tadinigöögö miini lakiini üürü o'o niji fiini ma tahürra a linggo iini. ²² Kudumma ömö'di tiya Uugaara ka tatümmünü i'i a'da a tasaga i'i ya hurra kidha ma Uugaara, afe'de nja ömö'di tiya Almasihi

ka tagümmünü i'i ya hurra, i'i ya tatasaga tiya Almasihi. ²³ Masala mana aaga manangnga faana miini ku'bu, aaga tafa ta kasaga ma kadu. ²⁴ Nagöre eede, aaga fa ka ömö'di ütü ka taneene tanno iini afa ma tiya Masala ka tagümmünü i'i ya kungngo.

Kadu na iiya ka titaalo kene nja iiya ma nagüüme

²⁵ Lakiini tumma ma laala tiya lömü ya taalo karna no taalo kö'dönja a'a ndama Uugaara meene, lakiini ara a'a tadiri tumma kada ömö'di ya 'bangnga ma Uugaara ka tamma kini ana eedi ya dhorro ya. ²⁶ A'a niki a'da ka tatoroko ma 'buugu tiya 'bitingngö ya, ara ta'diila ka ömö'di kara tütü kungngo. ²⁷ Üürü narna o'o aka fa tawwa fiini ma tadheene nja oono. Üürü taalo o'o narna aka ya, fa tarna aka. ²⁸ Üürü narna o'o taalo o'o natoroko, üürü tölömü marnadene taalo matatoroko, lakiini kadu na arna no kara taluna dhügürü ka 'büdhlü tiya, i'i yungngo eede ka titaalo nasaasa a'da takete kide.

²⁹ Nagöre eede, a'a niki aaga a'da, 'buugu 'bitingngö anda kete. A kadu tanno ana iiya no, kafeene afa ma iiya ka titaalo kene kungngo. ³⁰ A kadu na fara no tafeene afa taalo kafara, a kadu na dhodho no, a kadu na ana eema no kafeene afa ma eema ka titaalo kene. ³¹ A kadu na linggo eema ka 'büdhlü tiya, kafeene afa taalo kalinggo, kudumma 'büdhlü tiya ara titaalo.

³² Taalo a'a nasaasa aaga ka tinigöögö. Ömö'di ya taalo arna no ana iye ka linggo ma Uugaara, amang ka Uugaara tamma kene ana eedi

dhorro. ³³ Ömö'di ya arna ya atinigöögö ma eema ma 'büdhülü, amang kini tanangnga aka miini ka'diila nja iini. ³⁴ I'i asümününjaana ku'bu, aka mitaalo marnadene mo nja 'badaada tammo tölömü mo, katinigöögö ma linggo ma Uugaara amang kono taluna tinsili ma tuu'da nja koronggore. Lakiini aka marnadene mo, matinigöögö ma eema ma 'büdhülü, moonoo kanangnga nyori ka'diila nja oono. ³⁵ A'a nadiri tumma no ma ta'diila tanno ada, taalo meede ka imi'dina aaga ku'bu, lakiini amang kada tüüni eema ya adho ka fiini ya, aaga talinggo ada Uugaara a'da taalo eedi eera.

³⁶ Üürü ömö'di iji eyi yiini taalo atambaanya tindhigi 'bala miini ka tagümmünü oogo ku'bu mo, üürü atügöögö, fa kini arna, i'i taalo üüni niimö ya toroko ya. ³⁷ Lakiini ömö'di ya indinaana taneene ma eyi tiya iini ku'bu ya, aneene ma eyi tiya iini, taalo arna 'bala ma tölömü mo. Ömö'di ya üüni niimö ya a'diila ya. ³⁸ Nggeege ya ömö'di ya arna ya a'diila, a ömö'di ya ütü a'da taalo arna 'bala ya, agala ka'diila.

³⁹ Aka mimi'di adene a tarna ka nyori tiya oono kalefe ka 'di. Kini kara teyi ya, möödhü ma eyi tiya oono marna ömö'di yoono ka asaasa i'i kidha ma Uugaara. ⁴⁰ Lakiini nijöögö a'a a'diila oono kara tütü a'da taalo marnadene, niki a'a kide a'da Koronggore ma Masala ungnge eede ka oona tekere.

8

Eema ya aranja ka eema ma namasala ya

¹ Lakiini eema ya kadu karaana a namasala, kussu angnga eema ya. Tussu eema ka anangnga ömö'di ka tan'dinigi oona coo'do, a tasaasa eege kungngo ka inggiri kadu. ² Ömö'di ya ümmü eyi yiini a'da i'i ya ussu niimö ya, taalo ara tussu niimö afa yiini kara ka tussu ya kungngo. ³ Lakiini ömö'di ya asaasa Masala ya, oogo mussu i'i.

⁴ Lakiini kudumma ma kuri ma eema tiya aranja eema ma namasala. Kussu ungngo a'da eema na namasala taalo a niimö ka 'büd'hülü, ungngo tussu a'da mitaalo Masala illi ma ungodho. ⁵ Üürü namasala kungngo ka 'dotombo'do nja 'büd'hülü, afa ma kadu katiki, salla üürü namasala ka dhabbu nja naguugaara, ⁶ lakiini ana ungngo ya, Masala minggide ma ungodho Pupa, oogo magalinggo eema nye'd'de, ungngo taneene ma tafünügü oogo ko'do, Uugaara inggide ungodho Yasu Almasihi, eema nye'd'de kö'dö ana i'i, ungngo taneene ana i'i.

⁷ Lakiini taalo kadu nye'd'de kussu tumma no, kadu könö kamma ka namasala ma 'büd'hülü ta'bitingngö, kaleefe tagu uu'da moonoo tuu'da ma taranja ka eema ma masala ma 'büd'hülü kümmü nanggeyi neene a'da eege kagi'di ka nyoro. ⁸ Lakiini taalo eema ma taguri i'i yungngo ara tunggu angnga kidha ma Masala, angnga saga taguri taalo angnga kara tö'dö keere a niimö, angnga saga taalo kaguri taalo angnga katümmü niimö kide.

⁹ Lakiini aaga adinö ko'do iidi tahürra naada takara ka kadu tanno agi'di no. ¹⁰ Kudumma ömö'di tiya taalo ümmü Masala dhorro ka tasala

o'o naguri ka la ma masala ma 'büd'hülü, taalo ara tümümü rüsü ana eedi aguri tekere? ¹¹ Tussu eema nüüdü no, eege kungngo kanangnga örre yüüdü ka tagi'di ya Almasihi ka teyi ka üüdü miini ya ka taama. ¹² Kada kadüüni tatoroko ana nagöre tanno ada, aaga tici nangeedi neene na agi'di no, nggeege aaga küüni tatoroko ana Almasihi. ¹³ Üürü kuri i'i yungngo ara tafa ka örre tiya eede aama, taalo a'a nara tagu uu'da ta'billi, ii'di a'a tanangnga örre yeede ka 'dinggö ka tatoroko.

9

Kadafiini

¹ Taalo a'a na hurra? Taalo a'a na tafiini? Taalo a'a nadinö ka Uugaara tiya aja Yasu? Taalo aaga ka kadu ma linggo tanno eede ka Uugaara? ² Üürü taalo a'a na tafiini ma kadu könö ya, a'a na tafiini ana aaga, kudumma ada kada hitimi ma tafiini tanno eede ka Uugaara.

³ A tumma no eege kungngo eede ka tümöönö ka eyi tiya eede co kadu tanno ümmü a'a no. ⁴ Taalo ungnö kama tagu eema angnga tooye? ⁵ Taalo ungnö kama ta'duga aka ma amma mo ka Masala nja ungnö afa türeene ma kadafiini nja nagöre tanno Uugaara nja Bütürs? ⁶ Alla nja Barnaba ungnö ungnö tumma dhorro kitaalo kidi, illi ungnö taluna kuri ma eyi tiya iidi? ⁷ Mada i'i yungngo alinggo tasigira ndama eyi tiya iini? Mada i'i yungngo adini ki'bim'bi assa ka taalo aguri? Mada i'i yungngo aguri a ki'biini assa ka taalo ooye siiga miini?

⁸ Tumma neede no ka tumma ma tadü'd'dü? Taalo seriye iki afe'de? ⁹ Sorne ma seriye ya Müusa iki a'da, "Aaga fa takumu kodha ya ka 'deeli ya ka niinö, kini ka tödhe migile." Kagu'du tumma ma nagodha Masala ka oona? ¹⁰ Taalo i'i ya eema dhorro ma tüm möönö kaja? İi, arigirinja ka Sorne ka üüdü ma angnga a'da amang ka ömö'di tiya aleele ya, taleele ku'bu ömö'di ya ödhe ya, tödhe kalinggo nggeege kindhigi uuru meene kara toso ka migile ateera meene.

¹¹ A kidi ka tadinä ada eema ma koronggore ya a'diila ya kada ka oona, ara tadhabbu kidi kara tara eema ma 'büdhülü kada? ¹² Üürü kadu könö kama eema kada 'dee, taalo unngo kama ta'duga ya dhabbu ya? Lakiini taalo unngo kagalinggo nggeege, lakiini kidhi unngo nanggeedi ku'bu amang kidi tafa taga'da fiini ma tumma ma Almasihi. ¹³ Taalo aaga kussu a'da kadu na linggo ka la ma Masala no, kagu eema ma faana miini, a kadu na linggo ka misi ma tirri no kosso ka eema tiya amananja ka misi ma tirri? ¹⁴ Nggeege yungngo Uugaara ka tiki a'da kadu na eema tumma ma sorne no kaguri kide.

¹⁵ Lakiini a'a taalo nagalinggo nggeege, na a'a taalo narigiri tumma no ma tasaasa niimö ma eyi tiya eede. A'diila kede kara teyi a'da taalo ömö'di ma tafaga a'a keere ka abbü 'daniisö. ¹⁶ Üürü a'a nadünnü tumma ma Masala, taalo a'a nara tabbü 'daniisö, kudumma eede ka taga'bununja kide. Am'ba kede eede ka titaalo nadünnü tumma ma Masala. ¹⁷ Üürü a'a neema tumma

ma eyi tiya eede ya, ara a'a ta'duga faana, üürü taalo a'a nadünnü tumma ndama eyi tiya eede ya, a'a nalinggo linggo na ümmününja a'a no. ¹⁸ Faana yeede i'i ya iye? Faana yeede a'da nadünnü tumma ma İnjüli a'da taalo faana kide naadha ka faana tiya eede ka linggo ma tumma ma İnjüli.

¹⁹ Naneene a'a ka eyi tiya eede kidha ma kadu, lakiini a'a nümmü eyi yeede kada tasaga ma kadu nye'd'de amang kede tö'dö a kadu kadhabbu. ²⁰ Nümmü eyi yeede kada taga Yahüüdü ka Yahüüdü kidha. Amang kede tö'dö ana Yahüüdü. Nümmü eyi yeede kidha ma kadu ma seriye ka tamö'di ma seriye, (a'da nitaalo a'a ka nüsö ma seriye,) amang kede tö'dö a kadu ma seriye. ²¹ Naneene a'a nja kadu tanno taalo kamma ka seriye no afa meede ka titaalo namma ka seriye kungngo, amang kede tö'dö a kadu tanno taalo kanna ka seriye no, (a'da seriye ungngo eede, namma ka seriye tiya Almasihi). ²² Naneene a'a nja kadu tanno agi'di no, afa meede ka tagi'di kungngo, amang kede tö'dö a kadu tanno agi'di no, na a'a teema nye'd'de ka kadu kidha amang kede toolona könö. ²³ A'a nalinggo eema ya ka üüdü ma tumma ma İnjüli, amang kede toso ka eema miini ya a'diila ya.

²⁴ Taalo aaga kussu a'da kadu no ambri-nanago no, küsö in'dili, lakiini ökonö ungodho ara tadhe eene? Aaga iisö afa miini kungngo amang kada ta'duga ndalembö. ²⁵ Ömö'di ya ambrinanago ya idhi oona ku'du ma eema nye'd'de, kudumma ma ndalembö kara

tatangga'da. Lakiini ungngo ka iisö kudumma ndalembö no ara tütü ta'billi. ²⁶ Taalo a'a nñisö weerö ün'dügüngngö a'da taalo a'a niji nñimö miini, taalo a'a neema koro'bo nabbü 'dolodho ün'dügüngngö. ²⁷ Lakiini a'a napusu ada oona neede kide nüüni tadasaga iini, kede ka tagadünügü tumma co a kadu könö amang kede tafa tafeene nja kadu tanno ütü ka teene no.

10

Talaana ma Israyil ka dhüle

¹ Taalo a'a nasaasa a'da aaga tüürü nagöre eede, kafaafa ma angnga nye'd'de kaganna ka tülüügü ka tüm'bü kada'da to eege in'dili. ² Eege in'dili kakambeesedene ka nñisö ma Müüsa ka tülüügü nja to. ³ Eege in'dili kagu kuri ma koronggore ya ungodho ya. ⁴ Eege in'dili kungngo kakooye ndama koronggore tiya ungodho ya, ndama 'dokon'da ma koronggore ma ungodho nja eene, a 'dokon'da mo Almasihi i'i ya miini. ⁵ Lakiini taalo Masala mamma ka tadhabbu meene, kagirinadene ka dhüle uu'da neene tasananjaana ku'bu ka dhüle.

⁶ Eema ya nye'd'de agalinggo adene, amang kaja tussu iini angnga tafa tasaasa eema ya toroko ya, afa meene ka talingngo kungngo. ⁷ Aaga fa tümümü eema ma namasala afa kadu könö katümmöönö ya, afa ma sorne ka tiki a'da, "Kemmi kadu kagu eema kooye kassa kafiki'dö kalinggo eema ma temelö." ⁸ Ungngo tafa ta temelö afa ma kadu könö ka temelö,

könö ana kene taaya na alif kukumu ömö'di kafünü iidoona ka uuru ka unggodho. ⁹ Kada fa taka'b'ba Almasihi ka oona afa kadu na ka'b'ba i'i ka oona a nööni tagirina eege no. ¹⁰ Aaga fa ta'digineene afa kadu könö ka'digineene, a tadhangga ma inde kagirina eege.

¹¹ Eema ya agüüni adene ana eege ya nye'd'de amang kene tussu iini, sorne iki a'da amang kini talaana angnga, angnga na ürüünü ka ndafaradene ana angnga no. ¹² Ömö'di ya ümmü eyi yiini a'da i'i a'dingnge ana ko'do ya, fa kini a'dingnge dhorro i'di ta'dinggö. ¹³ Taalo ta'b'badene no kara tüüni nïimö ana aaga kada nakömö'di, Masala ma'diila taalo mara tafa kada aaga ta'b'badene na dhiiri no, lakiini mara tala aaga ka fiini ma takara tö'dö kürö ndama iini, amang kada tidhi oona ku'bu.

¹⁴ Nggeege nagöre eede, aaga fa takete ka eema ma namasala. ¹⁵ A'a neema nja aaga kada kadu tanno 'dara no, aaga asaana tumma neede ka teema no ku'bu. ¹⁶ Taalo ker'de ma baraka maaja kanangnga baraka kide mo oogo mungngo ma toso ka eriüdö tiya Almasihi? A miteene maaja ka'düsünü mo taalo toso ka tuu'da tanno Almasihi eege kamiini? ¹⁷ A tadhabbu tanno aja no, tuu'da naaja ka unggodho kudumma miteene ma unggodho angnga nye'd'de toso ka miteene ma unggodho mo.

¹⁸ Aaga iiri laala ya Israyil, taalo kadu na agu eema ma tirri no eege kosso ka misi ma tirri? ¹⁹ A'a niki a'da minna? Eema ma namasala ya 'dee taalo a nïimö alla nïimö ya aranja ka eema ma namasala ya i'i yungngo a nïimö?

²⁰ Kaw, niimö ya aranja ka eema ma namasala ya, taranja na nagana'bu taalo na Masala, nikiri a'a ka titaalo nasaasa a'da aaga toso kide nja nakana'bu. ²¹ Taalo aaga kara tambaanya tooye ker'de ma Uugaara nja ker'de ma nakana'bu, taalo aaga kara toso kagu eema ka tarabeesa nja Uugaara nja nakana'bu. ²² Ara angnga tasaasa Uugaara kana kirimi? Angnga kana türü angnga tagii'bi i'i?

Tahürra ma ömö'di tiya amma ya

²³ “Angnga kama tüüni eema in'dili,” lakiini taalo eema nye'd'de a'diila nja angnga. “Eema nye'd'de a'diila,” lakiini taalo eema nye'd'de ara takidi angnga ku'bu. ²⁴ Taalo ömö'di öccö tisi ka eema ma eyi tiya iini keere, lakiini fa kini isi ka eema ma kadu töccö afa miini kungngo.

²⁵ Aaga agu uu'da na kadu kanadene iini ka mansala no, aaga tafa tindineene kudumma niinö ma nongnge. ²⁶ Sorne iki, “Büdhülü ya Uugaara nja eema ya inggide ya nye'd'de.”

²⁷ Üürü ömö'di ya taalo amma ka Masala ya, ümmünü aaga aaga co, aaga agu niimö yiini kara tanangnga aaga ya, aaga tafa tindineene, kudumma niimö ma nongnge. ²⁸ Lakiini ömö'di könö kara tiki aaga a'da, “Eema ya aranja ka eema ma namasala ya,” aaga fa taguri, kudumma ömö'di tiya adirina aaga nja niinö ma nongnge. ²⁹ Taalo a'a niki a'da eedi yaada lakiini eedi ya ömö'di könö, aminna agu eedi ya ömö'di könö afaga a'a keere ka niinö ma eedi tiya

eede? ³⁰ Üürü nanangnga a'a ta'diila a Masala nassa kaguri, aminna agu kadu könö kamidhi a'da namana a'a ta'diila a Masala?

³¹ Üürü kagu aaga eema aaga tooye nja niimö tiya ada ka talinggo ya, aaga linggo eema nye'd'de a tidhindhî ma Masala. ³² Aaga fa takara ka Yahüüdü kidha nja kadu ya Yünan nja kaniisa tammo a Masala. ³³ Lakiini aaga aneene afa ma a'a kungngo, nasaasa a'a kadu ka'diila ana eema tiya eede ka talinggo ya nye'd'de kungngo, taalo a'a nawwa niimö ma eyi tiya eede, lakiini a'a nawwa ta'diila a kadu kadhabbu amang kene toolonadene.

11

¹ Aaga ümmü fiini yeede afa meede ka tümmü fiini ya Almasihi kungngo.

Taküdhü üüdü

² Nafünügü aaga ko'do, kudumma ada ka tagiigi a'a ka eema nye'd'de, aaga tafa ka talaana tanno eede ka tümmünü aaga no. ³ Lakiini a'a nasaasa a'da aaga tussu a'da Almasihi i'i ya üüdü ma ömö'dî ya a miide ya, ömö'dî ya miide ya i'i ya üüdü ma aka, a Masala oogo ma üüdü ma Almasihi. ⁴ A miide ka fara ka Masala nja iini ka teema tumma ma tane'bi assa ka taküdhü üüdü ya, i'i ya midhi üüdü yiini. ⁵ A aka mafara ka Masala nja oono ka teema tumma ma tane'bi a'da taalo maküdhü üüdü ya, oogo ma midhi üüdü yoono mafeene afa moonoo ka takemme üüdü kungngo. ⁶ Üürü taalo aka ma küdhü üüdü yoono, fa kono masiimi awu yoono, lakiini üürü ara tamodolo ka aka ka

temmedene nja ka tasiimi awu ya, fa kono ma küdhü üüdü yoono. ⁷ Taalo a'diila nja ömö'di ya miide ya ka taküdhü üüdü, kudumma iini ka ta Koronggore nja tîdhîndhî ma Masala aala tîdhîndhî noono ku'bu, illi aka mala tîdhîndhî ma miide. ⁸ Taalo ömö'di ya miide ya ö'dö ndama aka, lakiini aka mö'dö ndama ömö'di ya miide ya. ⁹ A Masala taalo madina ada miide a aka, lakiini oogo madina ada aka a miide. ¹⁰ Nggeege kudumma kadhangga, aka mama taküdhü üüdü yoono, taneene ma tamma eege kamiini. ¹¹ Kidha ma Uugaara ya, taalo aka ma taneene ungodho oogo a'da taalo miide kono, a miide taalo ara taneene ungodho i'i a'da mitaalo aka kini. ¹² Üürü aka mö'dö ndama miide ya, aka oogo mungngo meene miide, lakiini eema nye'd'de ö'dö ndama Masala. ¹³ Aaga iiröönö ungodho aaga, a'diila ka aka kono kara tafara ka Masala ana üüdü ku'bu? ¹⁴ Taalo tafigi ma taneene kakalaana aaga ka eyi tiya ada a'da a modolo ka ömö'di ya miide ya ka tinggiri awu yiini, ¹⁵ lakiini a'diila ka aka kara tinggiri awu yoono? Kudumma Masala manangnga awu oono maküdhü üüdü iini. ¹⁶ Üürü ömö'di inggide asaasa tanu ka tumma tanno ya, taalo taneene naaja eege kungngo, itaalo taneene ma nakaniisa tanno Masala eege kamiini.

¹⁷ Lakiini tumma neede ka tirina aaga no, taalo a'a nara tîndhîgî aaga ko'do, temmi naada no, taalo kara tö'dö keere a nîimö tiya a'diila ya, lakiini kara tö'dö a tatoroko aaga. ¹⁸ Naföönyö a'a ka dhidha a'da ada ka temmi ka kaniisa aaga tasümünü njaana ku'bu, na a'a tamma

kide idhilli. ¹⁹ Timin'da tumma na toroko no tanna kada ka söödö, amang ka kadu tanno ümmü Masala dhorro no tussu adene, ²⁰ a kada kara temmi ya, taalo aaga kö'dö tagu kuri ya Uugaara. ²¹ Ömö'di tagu kuri ma eyi tiya iini ara iire kagu kadu öccö, anno taaya ka ngeeli. ²² Taalo nöö'di kada ma taguri kide, aaga tooye kide? Alla aaga kamidhi kaniisa ma Masala, aaga tanangnga modolo kagu kadu no eema ka titaalo kene no? Ara a'a tiki aaga nya? Ara a'a tafünügü aaga ko'do ka eema tiya? Kaw.

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya

(Matta 26.26-29; Murkus 14.22-25; Lüüka 22.14-20)

²³ Kudumma a'a na'duga ka Uugaara nanangnga aaga tekere, ka ooso tanno Uugaara Yasu kara tümünü eyi yiini a kadu a'duga miteene. ²⁴ Anangnga ta'diila a Masala a'düsünü iki, "Aaga 'duga, aaga tagu tuu'da neede eege kungngo kananja aaga, aaga üüni nggeege amang kada tagiigi tumma ma a'a." ²⁵ Afada a'duga ker'de kene ka ndagu kuri ma ooso iki, "Ker'de mo, oogo ma timi'di tumma ma 'bitingngö ma eriidö tiya eede, aaga üüni nggeege ada kara tooye, aaga tagiigi tumma ma a'a." ²⁶ Kada kara tagu miteene mo, aaga tooye ka ker'de tammo ya, aaga teema tumma ma inde tanno Uugaara kadara ka uuru ma tö'dö tanno iini.

²⁷ Ömö'di ya agu miteene mo, alla ooye ka ker'de tammo Uugaara a'da taalo yiini ya, i'i ya hetti ada ka tuu'da nja eriidö tiya Uugaara.

²⁸ Fa ka ömö'di iiri eyi yiini dhorro assa ka agu miteene ooye ka ker'de tammo. ²⁹ Kudumma ömö'di tiya aguri ada kooye a'da taalo amma ka tuu'da tanno Uugaara ya, i'i ya aguri adagooye, ö'dö a tapusu ka eyi tiya iini. ³⁰ I'i yungngo a kadu könö kada ki'di kamaara, anno taaya. ³¹ Lakiini üürü angnga kagümmü nanggeyi naaja ya, taalo angnga kara ta kapusu adene. ³² Lakiini Uugaara ümmü angnga apusu angnga amang kini tafa tapusu angnga nja kadu ma 'büdhülü.

³³ Nagöre eede, kada kara temmi ma tagu eema aaga tindhigi ajeene. ³⁴ Ömö'di ya iire kagu i'i ya, fa kini agu eema ka 'di kita iini, amang kada tafa tüpü nanggeyi naada ka tapusu adene. Lakiini türeene ma eema könö kede kara tö'dö nassa tirina aaga.

12

Türü ma Koronggore

¹ A 'bitingngö kudumma türü ma koronggore nagöre eede, taalo a'a nasaasa a'da aaga tüürü miini. ² Kussu aaga a'da kagüso aaga ka eema ma namasala tanno nakinggiri no keere, a'da taalo aaga kussu fiini. ³ Amang kada tussu a'da taalo ömö'di ma tema a Koronggore ma Masala iki a'da, "Yasu aga'dadene," a ömö'di taalo tambaanya tiki a'da, "Yasu Uugaara," illi a Koronggore tiya Insili ya.

⁴ Türü ma koronggore kambanjaana ku'bu, lakiini Koronggore unggodho. ⁵ Linggo kambanjaana ku'bu, lakiini Uugaara unggodho. ⁶ Linggo kinggide kambanjaana ku'bu, illi

Masala ma ungodho malinggo ada eema a kadu nye'd'de.

⁷ Türü ka ananja ömö'di ma linggo ma Koronggore tussu adene ma ta'diila ma kadu nye'd'de.

⁸ Ömö'di ta'duga tumma ma ta'dara ka Koronggore, aya ta'duga tumma ma tussu eema ka Koronggore ya ungodho ya, ⁹ a Koronggore ya ungodho ya tamana tamma a Masala ana eedi, anangnga a tiya a türü ma toolona kadu ka namaara, ¹⁰ öccö anangnga türü ma talinggo eema keefe, anangnga a tiya linggo ma ne'bi, aya tussu nagoronggore, könö teema tumma keefe taalo niini, aya tasaana ku'bu. ¹¹ Eema ya nye'd'de Koronggore ya ungodho ya i'i yungngo alinggo ka eyi tiya iini, asümünaana türü niini ka kadu ku'bu afa ma tiya iini ka asaasa kungngo.

Oona ka ungodho nja kolelle

¹² Afa ma tuu'da kada ungodho a kolelle kungngo eene kadhabbu, lakiini eege ka ungodho, Almasihi afeene nggeege afe'de.

¹³ Angnga nye'd'de kungngo, Yahüüdü nja kadu ma Yünan no, kasaga nja tanno taalo ka kasaga no, kakambeesedene angnga a Koronggore tiya ungodho ya, angnga ta ungodho ka tuu'da, angnga tagooye ka Koronggore tiya ungodho ya.

¹⁴ A tuu'da taalo niimö ya ungodho ya i'i ya miini, lakiini kolelle miini kadhabbu. ¹⁵ Üürü awwa kara tiki a'da, "Taalo a'a na nüösö, taalo a'a na takolelle ma tuu'da," taalo i'i yungngo tafaga eege keere kada ta'ba ma tuu'da. ¹⁶ A neeso tiki a'da, "Taalo a'a na ööye, taalo a'a na ma tuu'da,"

ara taadha kada kolelle ma tuu'da. ¹⁷ Üürü tuu'da nye'd'de kara taga ööye, a taföönyö eema eege kiiye? Üürü tuu'da nye'd'de kara taga neeso, a tü'd'dü eege kiiye? ¹⁸ Lakiini Masala manangnga kolelle ka tuu'da afa ma tiya oono ka asaasa ya kungngo. ¹⁹ A kene kara taga tagolelle ka unggodho 'dee, a tuu'da eege kiiye? ²⁰ Lakiini kolelle kadhabbu, a tuu'da ka unggodho.

²¹ Taalo ööye ara tiki a niisö a'da, "Taalo a'a nasaasa o'o," alla üüdü tiki uune a'da, "Taalo a'a nasaasa aaga." ²² Lakiini tagolelle öccö ka ijöögö ka tuu'da kada ki'di no, eege kungngo kasaasadene dhorro. ²³ A 'ba'dakeyi yaaja ka tümmü i'i kada idhilli ya, ümmü adene katitaalo a'diila ya, i'i yungngo ümmü adene ka'diila, ²⁴ a kolelle na 'diila no taalo kasaasa niimö, lakiini Masala marü'bü tuu'da manangnga ta'diila dhabbu a 'bandakolelle tiya dhilli ya. ²⁵ Amang ka tuu'da tafa tasümünü njaana ku'bu, amang ka kolelle tümmü ajeene ka fin'dinanjaana koonaa nye'd'de. ²⁶ Niimö kara tagu tagolelle könö, agu kolelle nye'd'de kungngo, a takolelle könö ka ta'deema, a türeene ma kolelle tadhodho nja iini nye'd'de.

²⁷ Aaga ka tuu'da tanno Almasihi, aaga ka kolelle miini. ²⁸ Masala manangnga kadafiini ka kaniisa ka dhidha a nagane'bi tisi kide, a katalaana tisi kide masa tanangnga türü a türeene ma kadu ma talinggo eema keefe, a türü ma toolona ka maara nja türü ma takinyi kadu öccö ko'do nja türü ma tindinaana kadu ku'bu nja kadu keema tumma öccö a'da taalo neene. ²⁹ Eege no in'dili kungngo 'dee, eege ka

kadafiini? Eege in'diili ka nagane'bi? Eege in'diili ka katalaana? Eege in'diili ka türü ma talinggo eema keefe? ³⁰ Eege in'diili kana türü ma toolona ka maara? Eege in'diili keema tumma keefe? Eege in'diili kasaana tumma ku'bu? ³¹ Lakiini aaga asaasa eema ya a'diila ya, ara a'a tala aaga ka fiini tiya dhorro ya.

13

Tasaasa

¹ Üürü a'a ka neema a tumma tanno a kadu nja tanno kadhangga, lakiini taalo a'a nasaasa kadu ya nafeene nja fara ma tanyaanya nja eliili kafara. ² Üürü Masala manangnga tumma ma tane'bi a'a nussu eema ya kaküdhü ya in'diili, nümmü Masala ana eedi niki a naanya a'da mooso a'da taalo a'a nasaasa kadu ya, taalo a'a na nümmö. ³ Nassa ka tadhifi almaala yeede a kadu nye'd'de, nümmü tuu'da neede ka tatinyogo a'da taalo nasaasa kadu, taalo a'a nagüüni nümmö ya a'diila.

⁴ Tasaasa ka anangnga ömö'di ka tidhi oona ku'bu kana 'bangnga, tasaasa taalo kussu kirimä nja ta'diniga oona coo'do taalo kabbü 'daniisö.

⁵ Tasaasa taalo kamidhi, taalo ka asaasa ma eyi tiya eene, taalo kagoroo'bo ün'dügüngngö, taalo kümmü tumma na toroko no ka eedi. ⁶ Tasaasa taalo kadhodho a nümmö tiya toroko ya, lakiini kadhodho a nümmö tiya dhorro ya. ⁷ Tasaasa kidhi oona ku'bu ka eema nye'd'de kungngo, kamaama ka eema in'diili, ma indhigi ta'diila.

⁸ Tasaasa taalo kara taama 'do, lakiini tumma ma tane'bi kara titaalo a tumma ma

nagonggo'do kara titaalo a tussu eema titaalo afe'de. ⁹ Kudumma tussu eema naaja ka ta'ba a tumma ma tane'bi naaja ka ta'ba, ¹⁰ Niiimö ya tigini ya ka tö'dö, aya ta'ba ya titaalo. ¹¹ Eede ka takaleefe tadhilli ya, nageema a'a kada 'bii'bala, nussu eema afa 'bii'bala, nadinigöögö afa 'bii'bala, lakiini kede kanda miide ya naadha ka eema ma ta'bii'bala. ¹² Koronggore yaaja kadinö kide 'bitingngö ka almandara kada irifirifi ya, lakiini ka uuru tanno miini no ara angnga tiji nadhugudha, a 'bitingngö nussu a'a eema öccö, lakiini ka uuru tanno miini no ya, ara a'a tussu eema nye'd'de afa meede ka tussu adene kungngo.

¹³ A 'bitingngö ya ara tamma na Masala tütü nja tindhigi nja tasaasa, aya adhabbu ana kene na iidoona no tasaasa.

14

Türü ma teema nja nagonggo'do

¹ Aaga ümmü tasaasa ka dhidha, aaga tasaasa türü ma koronggore, munda eema ma tane'bi. ² Kudumma ömö'di tiya eema ana onngo'do ka tonggoonyo ya, taalo eema nja kadu, lakiini eema nja Masala kudumma kadu taalo kaföönyö tumma niini, lakiini Koronggore eema tumma na küdhü no. ³ Lakiini ömö'di ya eema tumma ma tane'bi ya, i'i eema nja kadu ma taki'di eege ku'bu ma tindhigi eege ko'do a talüülü iye. ⁴ Ömö'di ya eema tumma keefe ya, i'i indinaana eyi yiini, ömö'di ya eema tumma ma tane'bi ya, i'i ya arü'bü kaniisa.

⁵ Nasaasa a'a a'da aaga teema tumma keefe aaga in'dili, lakiini aaga eema tumma ma Masala ka dhidha, kudumma ömö'di tiya eema tumma ma Masala agii'bi ömö'di ya eema tumma keefe ya, illi kini ka tasaana eege ku'bu amang ka kadu ma kaniisa tussu kindinaana kaniisa ku'bu. ⁶ A 'bitingngö nagöre eede, kede ka tö'dö kada kanna neema nja aaga a tumma keefe 'dee, ara a'a tūmmünü minna aaga, üürü taalo tumma neede kö'dö a tumma na tö'dö no nja tussu eema nja tumma ma Masala nja talaana. ⁷ Eema ya taalo eela tanya ya, afa kaaru nja perempeera, üürü kitaalo kö'dö a fara tiya eene ka tonggoonyo, ara angnga tussu a'da öjö i'i yungngo a kadu kabaana? ⁸ Üürü tiniidö taalo ana fara ka'diila 'dee, mada i'i yungngo ara taki'di oona ku'bu aco ka koro'bo? ⁹ Aaga kafiigi nggeege afe'de, onngo'do maada kara madere ka tumma taalo kussu adene, ara ömö'di tussu niimö yaada kadeema ya nya? Taalo tanya kara tama tumma naada? ¹⁰ Tumma kungngo ka 'büdhülü kadhabbu ka tonggoonyo, lakiini eege nye'd'de kussu adene. ¹¹ Üürü taalo a'a nussu türü ma tumma, ara a'a ta tajeene ka ömö'di tiya eema ya, ömö'di ya ara teema nja a'a, afeene afa tajeene ana a'a. ¹² Aaga tekere. Ada kasaasa türü ma Koronggore, aaga arangnga agusunja kada kide ma tarü'bü kaniisa.

¹³ Ömö'di ya eema tumma kadhabbu keefe ya, fa kini afara ka Masala amang kini tana türü ma tasaana ku'bu iini. ¹⁴ Kudumma eede kara tafara ka Masala a tumma keefe ya, koronggore yeede i'i yungngo a tafara ka Masala, lakiini

üüdü yeede taalo ara taluna nñimö. ¹⁵ Ara a'a tönynyö 'bitingngö? Ara a'a tafara ka Masala a koronggore, nafara ka Masala ana üüdü afe'de. Nüwe tüüsü a koronggore, nüwe tüüsü ana üüdü afe'de. ¹⁶ Üürü o'o namana ta'diila a Masala a koronggore 'dee, ömö'di ya taföonyö saga tiki “Amiin” nya ka baraka tiya üüdü kudumma iini taalo aföonyö tumma nüüdü ka teema no? ¹⁷ Nanangnga o'o ta'diila a Masala, lakiini ömö'di könö taalo aduna nñimö 'do. ¹⁸ Namana a'a ta'diila a Masala kudumma eede ka teema tumma keefe ada naada ka teema no aaga nye'd'de kungngo. ¹⁹ Lakiini ka kaniisa a'diila eede kara tadiri tumma ka iidümmü na ussudene no nalaana kadu könö ka kaniisa kadagii'bi tumma nö'dö na alif kada'baaga neede ka teema ana onngo'do no.

²⁰ Nagöre eede, aaga fa tafeene nja laala tiya idhiidhi ya ka nanggüüdü, lakiini aaga afeene nja laala tiya dhiidhi ya ka eema tiya toroko ya, aaga tümmü ta'dara dhorro. ²¹ Iki tumma ka Sorne ma seriye a'da,

Uugaara iki, “Ara a'a teema nja kadu tanno ana onngo'do ka tonggoonyo,
a nñinö ka tonggoonyo,
lakiini eege taalo kara taföonyö.”

²² Tumma ma nagonggo'do ka tonggoonyo taalo ka türü ka kadu ma kaniisa, lakiini ka türü ka kadu tanno taalo kamma no, illi teema tumma ma Masala ka türü ka kadu tanno amma, taalo na ka kadu no taalo kamma no. ²³ Üürü kadu ma kaniisa katemmi in'dili, a ömö'di ya

teema tumma niini unggodho i'i a kadu na aleefe tamma no, tö'dö katoodo kide taalo katiki a'da aaga ka nagaaga? ²⁴ Lakiini eene kadeema tumma ma tane'bi eege in'dili kungngo, a ömö'di ya aleefe tö'dö ka Masala nja tiya taalo amma ya, ö'dö atoodo kide ara tamma ana eedi a'da i'i taalo a'diila, ara kadu nye'd'de katümmü i'i. ²⁵ Eema ya akaküdhü kini ka eedi ya, tatele oona. Üürü ku'bu a dhugudha afara ka Masala amma a'da "Masala maneene nja aaga timin'da."

Tamma ka Masala ak'i'dinja ku'bu ta'bitta

²⁶ A'a niki nya nagöre eede? Kada kara temmi ma tafara ka Masala, ömö'di ya tüwe tüüsü, aya talaana, aya tama tumma ka Masala, aya tö'dö a tumma keefe, aya tasaana tumma ku'bu, eema nye'd'de kungngo ya ama tindinaana kaniisa. ²⁷ Üürü ömö'di eema tumma keefe ya, kadu keera üürü kiidoona, aya teema apa a tiya eema, ömö'di öccö asaana eege ku'bu. ²⁸ Üürü taalo ömö'di ma tasaana tumma ku'bu, fa kini ak'i'döönö kafa teema ka kaniisa a tumma keefe, eema ka eyi tiya iini nja Masala.

²⁹ Lakiini nagane'bi, fa kene keema keera üürü kiidoona, a kadu könö tiiiri tumma na eemadene no. ³⁰ Üürü ömö'di öccö emmi a tumma tö'dönja iini ndama Masala, a ömö'di ya ageema ka dhidha ya töödhü. ³¹ Aaga nye'd'de kungngo kama teema tumma ma Masala, aya teema apa a tiya, amang ka kadu talaadene nye'd'de kafünügü nja ko'do. ³² A nagoronggore ma nagane'bi unggongo a nagane'bi ka niisö. ³³ Taalo Masala ma eema ma weerö, lakiini Masala ma

ta'diila afa ma tiya ka nakaniisa ma kadu tanno Masala kungngo. ³⁴ Tafa ka iiya tanno ada kafa teema ka kaniisa. Taalo ungnko kamma kene kadeema, lakiini kaföönyö tumma afa ma sorne ka tiki kungngo. ³⁵ Kene ka asaasa tussu niimö, fa kene kindini naganyori neene ka 'di, kudumma iini taalo a'diila aka ka teema ka kaniisa.

³⁶ Kiki aaga kide a'da tumma na Masala kö'dö ndama aaga? Alla eege köödhî kada ungnodho aaga? ³⁷ Üürü ömö'di inggide ümmü eyi yiini kada ne'bi nja türü ma koronggore könö, fa kini ussu a'da niimö yeede ka rigiri ada aaga ya, tumma na Uugaara eege kamiini. ³⁸ Ömö'di ya taalo ümmü tumma no ya, aaga aadha iini koona.

³⁹ Nagöre eede, aaga asaasa türü ma koronggore, aaga tafa tafaga ömö'di öccö keere ka teema tumma keefe. ⁴⁰ Eema in'dilî talinggo adene akî'dinja ku'bu ta'bitta.

15

Almasihi afikî'dö ka inde

¹ Nagöre eede, ara a'a tadirina tumma ma İnjüli neede ka öö'dö iini no aaga, aaga tamma kide, aaga tütü kafa kide no. ² Aaga toolonadene iini, üürü aaga kafa kide afa meede ka tagadünnü aaga no, alla kamma aaga ka weerö ün'dügnngö.

³ Nagümmünü a'a aaga ka dhidha afa miini ka tagananja a'a kungngo, a'da Almasihi eyi kudumma tatoroko tanno aja afa ma kasorne ka tiki kungngo. ⁴ Atatü'büdene afikî'dö a füngngö

iidoona afa ma kasorne ka tiki kungngo. ⁵ Adele oona a Bütrüs assa ka ala oona a kadafiini tanno iidümmü kafünü eera no. ⁶ Assa ka tatele oona a nagöre tanno ö'dö na miya ka iidümmü kadhabbu meene taleefe tefe ka 'di, könö taaya. ⁷ Afada adele oona a Yaguub nja kadafiini in'dili. ⁸ Idhi adele oona a'a keere kungngo afa 'bii'bala ya ageenedene ka titaalo adho ka fiini ya.

⁹ A'a nungngo nadhilli ka kadafiini tanno in'dili no, taalo nama a kadu ka tümmünü a'a a'da tafiini, kudumma eede ka tagalinggo kaniisa ma Masala. ¹⁰ Lakiini a türü tanno Masala a'a nungngo naneene nja türü tanno oono ka anangnga a'a no, taalo kananja a'a ün'dügüngngö, lakiini a'a nadhügürü natagii'bi türeene ma kadafiini, lakiini taalo a'a nungngo na dhügürü, lakiini türü na Masala na eede ka oona no. ¹¹ Tumma no kö'dö ndama a'a alla ndama eene, eege kungngo iidü kadeema iini, aaga tamma kide.

Tafiki'dö ka inde

¹² Üürü angnga keema tumma ma Almasiihi a'da i'i afiki'dö ka inde, a kadu könö saga tiki a'da, taalo kadu kafiki'dö ka inde nya? ¹³ Üürü taalo kadu na ake no kafiki'dö ka inde, Almasiihi taalo afiki'dö tekere. ¹⁴ Üürü taalo Almasiihi afiki'dö ka inde ya, a tumma naaja kara tatumma ün'dügüngngö, a tamma ka Masala naada kara ta ün'dügüngngö. ¹⁵ Nggeege ara angnga tafünü korokoro ka Masala ka oona, kudumma aja ka tiki a'da Masala manangnga Almasiihi ka fiki'dö a'da taalo afiki'dö, üürü taalo kadu kafiki'dö ka inde. ¹⁶ Üürü taalo kadu na aaya no kafiki'dö ya,

taalo Almasiihi afiki'dö. ¹⁷ Üürü taalo Almasiihi afiki'dö, a tamma ka Masala naada ta niimö ün'dügünggö, aaga tütü ka tatoroko tanno ada.

¹⁸ Üürü nggeege ya, kadu na aaya keere ma Almasiihi no, kaama. ¹⁹ Üürü tindhigi naaja ka Almasiihi ka'diila ka tefe ka 'di tanno, angnga kungngo küünü muuyu ka kadu ka teene nye'd'de kungngo.

²⁰ Lakiini tumma timin'da, Almasiihi afiki'dö ka inde amang ka kadu tanno iyyü ka inde no kara tafiki'dö afe'de. ²¹ Inde ka kannä ka niisö ma ömö'di, a ka niisö ma ömö'di ara tafiki'dö ka inde tanna kide. ²² Afa ma kadu nye'd'de ka taaya ka Adam ya, eege nye'd'de kara tafiki'dö ka inde nja Almasiihi. ²³ Lakiini ara ömö'di töödhä ka 'buugu tiya iini. Almasiihi i'i yungngo adhidha assa tapa a kadu tanno indhigi Almasiihi iini kara tö'dö no. ²⁴ Keere kungngo Almasiihi saga öö'dö tümmünü tauugaara a Masala Pupa, mara tagirina tauugaara nye'd'de. ²⁵ I'i ara tauugaara idhi anangnga nadiidi miini kini ka uune. ²⁶ Diidi ya ara tiididene keere ya inde. ²⁷ Kudumma, "Eema nye'd'de ananja kini ka uune." Lakiini iini ka tiki a'da eema nye'd'de ananja kini ka uune, taalo nja Masala ka eyi tiya oono mo, manangnga eema in'dili ka Almasiihi ka uune. ²⁸ Lakiini ka eema in'dili kara tananja iini, a 'Bii'bala ka eyi tiya iini ara tananja ömö'di tiya anangnga iini, a Masala oogo ma eema nye'd'de.

²⁹ Üürü taalo kadu na aaya no kara tafiki'dö 'dee, aminna agu kadu kambeesedene kudumma

inde? Minna agu eege kambeesedene kudumma eene. ³⁰ Aminna agu angnga angnga tadhügürü a nakuuru. ³¹ Nagöre eede, nake a'a a nakuuru a'a tan'dinigi oona neede coo'do ana aaga ka Yasu Almasihi Uugaara yaaja. ³² A'a ka tamö'di kungngo nageema a'a koro'bo nja eema ma toroko ka Afosus taalo ara ta niimö ana a'a üürü kadu na aaya no taalo kafiki'dö ka inde.

“Kada aguri, angnga tagooye,

kudumma aja kara taaya taka.”

³³ Aaga fa taama nanggeyi naada, “Taneene na toroko no kara taga'da taneene na 'diila no.”

³⁴ Aaga adinö ko'do ma ta'diila, aaga tafa tüüni tatoroko, kudumma kadu töccö kinggide taalo kussu Masala, a'a neema nggeege amang ka modolo tagu aaga.

Tafiki'dö ma tuu'da

³⁵ Ömö'di könö indineene iki a'da, “Ara kadu na aaya no tafiki'dö ka inde nya? Kara tafada a tuu'da töccö?” ³⁶ Ka 'baga, niimö yüüdü ka tiniigi ya, taalo ara tafü'döönö illi kini ka teyi. ³⁷ A niimö yüüdü ka tiniigi ya, taalo tuu'da miini eege kungngo kara taneene. Lakiini ndaniye ma tinggile üürü niimö könö afe'de.

³⁸ Lakiini Masala manangnga tuu'da eene a maraada tammo oono, tinggile no, tuu'da neene unggodho eege. ³⁹ Taalo tuu'da nye'd'de kafeene, tuu'da ma ömö'di a tuu'da ma eema ma eriödö kinggide, a tuu'da ma uyi kinggide, a tuu'da ma kilöögö könö. ⁴⁰ Nja tuu'da ma 'dotombo'do nja tuu'da ma 'büdhülü, tuu'da ma 'dotombo'do ka

öyeene, a töyeene könö ka tuu'da ma 'büd'hülü.
⁴¹ Ndanaaya ka öyeene, a tere töyeene, midigi kömö taalo mafeene ka töyeene nja köje.

⁴² Tafiki'dö ka inde kafigi nggeege, tatü'bü tuu'da ka teyi ka fiki'dö taalo ka teyi afe'de. ⁴³ Atü'büdene kada midhi afiki'dö ka ta'diila, atü'büdene kada ki'di afiki'dö a türü.
⁴⁴ Atü'büdene kada tuu'da afiki'dö kada tuu'da ma koronggore, üürü tuu'da ma ömö'di ka inggide, a tuu'da ma koronggore ka inggide tekere. ⁴⁵ Sorne iki a'da, "Adam ömö'di ya dhidha ya tuu'da ka adinö," Adam ya eere ya a koronggore ya amana teefe ka 'di angnga.
⁴⁶ Lakiini taalo koronggore ö'dö ka dhidha, lakiini tuu'da assa kanda koronggore. ⁴⁷ Ömö'di ya dhidha ama kuraaga ndama 'büd'hülü, a ömö'di ya eere ya ama 'dotombo'do. ⁴⁸ Afa miini ka ama 'büd'hülü kada kadu ma 'büd'hülü afe'de, afa miini kada kadu ma 'dotombo'do kara ta kadu ma 'dotombo'do. ⁴⁹ Afa maaja ka kirmi koronggore ma 'büd'hülü kaja ka oona, ara angnga sa ka kirmi koronggore ma 'dotombo'do kara ta kadu ma 'dotombo'do.

⁵⁰ Ara a'a tiki aaga nagöre eede, taalo tuu'da nja eriidö ka takarna ka tauugaara ma Masala, inde taalo ka takarna ka tefe ka 'di ta'billi.
⁵¹ Ara a'a tadirina tumma na küdhü no aaga, taalo angnga kara takaaya in'dili, lakiini ara angnga takatem'bele in'dili. ⁵² Tasala areere afa talimi ma ööye, fara ma tiniidö tiya eere ya, kudumma tiniidö kara tafara, a kadu na aaya no tafiki'dö kagirmi tefe ka 'di kene ka oona angnga takatem'bele. ⁵³ Ömö'di ya eyi ya, tagirmi tefe

ka 'dī kini ka oona taalo a teyi, aya ara teyi ya tagirni tefe ka 'dī iini ka oona. ⁵⁴ Ka tuu'da tanno aja na aaya ka sürdö no kara tatenggere. Yungngo a tumma na kirinja ka sorne no kara tatimin'da, "Inde a'duurudene a tii'baana."

⁵⁵ "Tii'baana nüüdü eege ka iyye inde?"

A türü nüüdü eege ka iyye inde?"

⁵⁶ A timmi ma inde tatoroko eege kamiini, türü ma tatoroko eege kungngo ka seriye. ⁵⁷ Kada nangnga ta'diila a Masala kudumma oono kamaana tii'baana angnga ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

⁵⁸ Aaga idhi oona ku'bu nagöre eede, aaga tarigi awwa caa'bu, aaga kardha ku'bu ka linggo ma Uugaara, amang kada tussu a'da takardha ku'bu naada ka linggo ma Uugaara taalo kara titaalo.

16

Monsoona ma kadu ma kaniisa

¹ A kudumma ma tawaana gürüüsü koonaa ma kadu ma kaniisa, aaga üüni afa meede ka tünügü co kadu ma kaniisa ma Galatiya a'da küüni nggeege. ² Ka uuru ma Lahada, ömö'di tonsaana liga nagürüüsü koonaa aaga tamana ku'bu taalo kama tawaana gürüüsü koonaa ana a'a kide. ³ Kede kara tö'dö nagürünü kadu yaada kadagesse eege no a'da kaco tunggu eema ma monsoona yaada co a kadu ma Örsaliim ara a'a ka kürünü kene a tumma. ⁴ Üürü a'diila eede ka tunggeene afe'de ya kara tunggeene nja a'a.

Tasaasa ma eema ma eyi tiya iini

⁵ Ara a'a sa köö'dö kada kanna eede ka tadigaala ka Makadoniya, kudumma eede kara tadigaala ka Makadoniya a 'dagawwa ko'do. ⁶ Kede ka taneene nja aaga ara feele ka co a kürö aaga sa ka tattogo a'a co kita eede kara co kita. ⁷ Kudumma eede taalo a'a nasaasa tassa kada a 'dagawwa ko'do nasaasa a'a tagünü nja aaga dhabbu ka Uugaara ka niisö. ⁸ Lakiini ara a'a tanna ka Afosus ara uuru ma Taanyara ma Koronggore ka öö'dö. ⁹ Kudumma Masala ka tafa'da fiini ma linggo ka'diila a'da nadiidi ma a'a kinggide kadhabbu.

¹⁰ Timosaws kara tö'dö kada kanna ya, aaga afa kini idhi oona ku'bu kudumma iini ka talinggo ada Uugaara afa a'a. ¹¹ Taalo ömö'di ma tamidhi i'i, lakiini aaga tattogo i'i a ta'diila öö'dö kede kita kudumma eede ka tindhigi i'i nja nagöre ma angnga.

¹² Lakiini örre ma angnga Apölös ya, neema a'a nja iini dhabbu a'da öö'dö kada kanna nja nagöre ma angnga, illi i'i anu lakiini eedi yiini taalo asaasa tö'dö kada kanna 'bitingngö ara i'i sa köö'dö a fiini tiya iini kara tatanfa'da.

Tumma no eere no

¹³ Aaga adinö ko'do aaga tidhi oona ku'bu dhorro ana eedi ma tamiide aaga kardha ku'bu a türü dhorro. ¹⁴ Aaga linggo eema in'dili a tasaasa ajeene.

¹⁵ Kussu aaga a'da kadu ma 'di tiya Istifanüüs eege kungngo kagamma ka Almasihi ka Akaiya ka dhidha. Kümünü nanggeyi neene ka linggo ma kadu ma kaniisa, a'a niki aaga nagöre

eede, ¹⁶ amang kada taföonyö tumma neene nja kadu tanno alinggo ka dhügürü nja eene no. ¹⁷ Yungngo eede ka tadhodho ka tö'dö tanno Istifanüüs nja Frtunatos nja Akayos kudumma eene katakarna ka 'buugu tiya kada katitaalo. ¹⁸ Kanangnga tiicolo eede ka eedi afa meene ka anangnga kada ka nanggeedi kungngo, aaga ümmü kadu afa ma tanno.

Tööjülü na eere no

¹⁹ Kadu ma nakaniisa ma Asiya kööjülü aaga. Akilla nja Berskilla kööjülü aaga ana eere ma Uugaara dhabbu nja kadu ma kaniisa tammo ka 'di kita eene mo. ²⁰ Nagöre ma angnga no kööjülü aaga nye'd'de aaga tööjülü tööjülü na insili no.

²¹ A'a na Bölis narigiri tööjülü no a niisö tanno eede.

²² Ömö'di ya taalo asaasa Uugaara ara linggi tagu i'i. Ka Uugaara aayu.

²³ A türü na Uugaara Yasu taneene nja aaga.

²⁴ A tasaasa neede taneene nja aaga nye'd'de ana eere ma Yasu Almasihi, Amiin.

Katcha

Katcha-Kadugli-Miri: Katcha (Old Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Katcha-Kadugli-Miri)

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

bc98a4a0-1c85-5c7a-932a-7dcefd213f80